

IV Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears

(Eivissa, 1 i 2 d'octubre, 2010)

2012

Col·legi Oficial de Doctors
i Llicenciats en Filosofia i Lletres
i en Ciències de les Illes Balears
Secció d'Arqueologia

Coordinació:

Mateu Riera Rullán

Edita:

Vessants, Arqueologia i Cultura SL

ISBN:

978-84-937994-3-4

Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears

IV Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears (Eivissa, 1 i 2 d'octubre, 2010) / [Coordinació Mateu Riera Rullán]- 296 p. ; 21x21 cm.

ISBN 978-84-937994-3-4

M. Riera Rullán

1. Arqueologia – Eivissa – Congressos

902(460.32)

PRESENTACIÓ

Les IV Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears, al igual que les tres primeres, han estat organitzades principalment per la Secció d'Arqueologia del nostre Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de les Illes Balears. Aquestes jornades es varen celebrar a Eivissa els dies 1, 2 i 3 d'octubre de 2010. En representació de dita Secció el comitè organitzador va estar format per Glenda Graziani, Juan José Marí, Bartomeu Salvà i el sotasignat. D'entre ells crec que és de justícia destacar la magnífica labor realitzada per l'arqueòloga Glenda Graziani.

Però també cal esmentar que per aquestes quartes jornades es va comptar amb l'inestimable ajuda del Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera i del Consell d'Eivissa. D'aquestes dues institucions es va poder gaudir, dintre del comitè d'organització, de les labors realitzades per Jordi H. Fernández, Director de l'esmentat museu, i de Josep Maria López Garí, Director Insular de Patrimoni del Consell pitius.

A tots ells els vull donar les gràcies i mostrar tot el meu reconeixement donat que crec sincerament que el resultat final de la feina feta va significar un vertader èxit per a tota la comunitat arqueològica balear. Amb la publicació que tenen a les seves mans podem tornar a dir que estam d'enhorabona per l'excel·lent trajectòria que estan experimentant aquestes Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears. Cal recordar que a les primeres de 2006, fetes a Manacor i impulsades pràcticament en solitari per l'arqueòloga municipal Magdalena Salas, es varen presentar 12 xerrades i es van publicar els corresponents 12 articles. Aquella bona embranzida inicial va anar donant bons fruits i així, cinc anys més tard, a les IV Jornades, es varen arribar a presentar 36 xerrades i se n'han pogut publicar 34 signades per fins a 69 autors diferents. És a dir, que del

2006 al 2010 s'ha triplicat la presentació de treballs exposats i publicats, tots ells relacionats amb temàtiques íntimament lligades a les nostres illes. És una evidència que mirant cap enrere hem d'estar molt contents d'haver pogut viure les quatre jornades de Manacor, Felanitx, Maó i Eivissa, així com d'haver pogut fer realitat les seves quatre publicacions. Tot plegat crec que es pot qualificar de quasi miraculós, doncs pens sincerament que cinc anys enrere poca gent hagués apostat gaire a què s'hagués arribat fins aquí on hem arribat.

Vull remarcar que en aquest quart volum han presentat novetats, estudis i investigacions diversos professors de mitja dotzena d'universitats, tècnics insulars o municipals, directors de museu, etc., però majoritàriament arqueòlegs professionals lliberals. A tots ells, i sobretot a aquests darrers, els vull mostrar la meua admiració, donat que varen voler compartir la seva feina sense cobrar ni un euro, deixant algun dia de treball, i, en molts casos, pagant les despeses del desplaçament i l'allotjament de la seva pròpia butxaca.

Crec sincerament que tot plegat és una bona mostra de l'amor a la nostra professió de tots els que hem participat a les Jornades i a la present publicació. Fa goig veure que dintre del nostre gremi hi ha gent que sent vertadera vocació i que actua en conseqüència, conscient del fet que si no es dóna a conèixer la feina feta, no s'està complint amb el deure de tornar a la societat allò que ens ha donat.

En la mateixa línia crec que s'ha de valorar molt positivament el haver aconseguit per primera vegada poder reunir professionals de l'arqueologia que treballen a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Certament, des de l'inici de les Jornades d'Arqueologia de les Illes Balears, una de les coses que es volia potenciar era el poder compartir coneixements de

cadascuna de les illes, doncs aquesta era i segueix sent una de les mancances i de les assignatures pendents de la nostra comunitat científica.

En línies generals crec que el nivell de la majoria dels articles lliurats justifica de sobres la seva publicació. Evidentment molts d'ells han quedat una mica curts donades les limitacions d'espai que es pateixen en aquests tipus de miscel·lànies. Tot i això, se'ns dubte, serviran per a què tothom pugui introduir-se en les més que interessants recerques presentades.

No puc ni dec acabar sense demanar disculpes pel retard en la publicació d'aquestes IV Jornades. Sent justos però, podem assenyalar que foren diversos càrrecs del Consell d'Eivissa els que no varen acomplir els seus compromisos respecte aquesta publicació. Per tant, no som jo qui explicarà les causes de tot plegat, però sí que puc dir que des de la Secció no hem aturat de fer feina per a què aquest volum hagi arribat al bon port que a continuació podran contemplar.

Mateu Riera Rullan

President de la Secció d'Arqueologia del

Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en

Filosofia i Lletres i en Ciències de les Illes Balears.

SUMARI

L'EXPLOTACIÓ PREHISTÓRICA DELS RECURSOS CUPRÍFERS D'ILLA DEN COLOM (MAÓ, MENORCA).....	11	SOBRE EL SISTEMA DE CIERRE DE LOS HIPOGEOS EN LA NECRÓPOLIS DEL PUIG DES MOLINS (EIVISSA).....	83
Bartomeu Lluï Estarellas, Laura Perelló Mateo, Mark A. Hunt Ortiz, Damià Perelló i Fiol Bartomeu Salvà Simonet		Jordi H. Fernández, Ana Mezquida	
APROXIMACIÓ A LA FAUNA MALACOLÒGICA MARINA EN EL JACIMENT DELS CLOSOS DE CAN GAIÀ. LANAVETA	19	LA NECRÓPOLIS RURAL DE CAN PEP DES FERRER. NUEVAS APORTACIONES SOBRE NECRÓPOLIS RURALES EN LA ISLA DE IBIZA.....	89
Miquel Àngel Vicens i Siquier		Glenda Graziani, Juan Jose Mari Casanova, Jonathan Castro Orellana	
RESULTATS PRELIMINARS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL SECTOR OEST DEL JACIMENT DE CORNIA NOU (MAÓ, MENORCA).....	27	MATERIALS PÚNICS TROBATS AL LITORAL DE MENORCA.....	99
Antoni Ferrer Rotger, Montserrat Anglada Fontestad i Lluís Plantalamor Massanet		Octavio Pons Machado	
ESCOBRINT TREPUCÓ: RESTAURACIÓ I REINTERPRETACIÓ DE LA GALERIA I EL BARRI SUD DE MARGARET MURRAY.....	35	RESULTATS PRELIMINARS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA REALITZADA A L'EDIFICI DEL CARRER SANT MIQUEL Nº 10-12 (PALMA DE MALLORCA). ESTUDI ANTROPOLÒGIC DE DOS ENTERRAMENTS ROMANS.....	105
Elena Síntes Olives i Silvia Villalonga		Sebastià Munar Llabrès, Francisca Cardona López	
SACRIFICIS I OFRENES EN EL SANTUARI DE LA SEGONA EDAT DEL FERRO DEL POBLAT D'ELS ANTIGORS (ILLA DE MALLORCA).....	43	LES RASSES DE CONREU D'ÈPOCA ANTIGA I EL PATRIMONI HISTORIC ARQUEOLÒGIC A EIVISSA: UN REpte URGENT.....	115
Jordi Hernández-Gasch, Carles Velasco Felipe		Josep Mª López Gari, Ricard Marlasca Martín	
EL PROCESO CONSTRUCTIVO DE LA TORRE I DEL YACIMIENTO DEL PUIG DE SA MORISCA.....	53	EXCAVACIÓ I MUSEÏTZACIÓ DEL JACIMENT ARQUEOLÒGIC DE L'ILLOT DELS FRARES (SES SALINES, MALLORCA). CAMPANYES 2009-2010.....	123
Emili Garcia Amengual		Mateu Riera Rullan	
LA UTILIZACIÓN DE ENGOMBES EN LAS COMUNIDADES POSTALAYÓTICAS DE LA ZONA DE SANTA PONÇA (MALLORCA).....	61	MENSAE RECTANGULARES DE MÁRMOL DE LOS YACIMIENTOS DE LA ANTIGÜEDAD TARDÍA DE LA ILLA DEL REI Y FORNÀS DE TORELLÓ (MENORCA).....	135
Daniel Albero Santacreu, Jaume García Rosselló, Manel Calvo Trías		Silvia Alcaide González	
S1. UN EDIFICI SINGULAR EN EL SON FORNÉS D'ÈPOCA CLÀSSICA (SEGLES III A.N.E – I DE N.E.).....	71	EL SECTOR OEST DE SON PERETÓ (MALLORCA) ENTRE ELS SEGLES VI I VIII DC: EVOLUCIÓ HISTÒRICA I FUNCIONAL.....	143
Paula M. Amengual, Albert Forés Gómez, Lara Gelabert Batllori, Sylvia Gili, Jordi Hernández-Gasch, Vicente Lull, Rafael Micó, Cristina Rihuete, Roberto Risch.		Mateu Riera Rullan, Miguel Àngel Cau, Magdalena Salas Burguera	

INTERPRETACIÓ DE LES PRACTIQUES FUNERARIES I ANÀLISI ANTROPOLÒGIC DELS ENTERRAMENTS DEL SECTOR OEST DEL CONJUNT PALEOCRISTIÀ DE SON PERETÓ (MANACOR).....	151	L'ARQUEOLOGIA I L'ESTUDI D'EDIFICIS.....	225
Llorenç Alapont, Assumpció Malgosa, Gemma Prats-Muñoz, Roger Real, Magdalena Sastre		Antoni Ferrer Abárzuza	
APROXIMACIÓ A LA GESTIÓ DELS RECURSOS FAUNÍSTICS DEL SECTOR OEST DE SON PERETÓ (MANACOR) ENTRE ELS SEGLES VI I VIII DC.....	159	ELS CLOSOS DE CAN GAIÀ. UN JACIMENT PREHISTÒRIC AL SEGLE XXI.....	233
Alexandre Valenzuela, Damià Ramis		Joan Fornés Bisquerra, David Javaloyas Molina, Llorenç Oliver Servera, Tomeu Salvà Simonet	
ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE L'EXTENSIÓ I CRONOLOGIA DE L'ARS PURPURARIA A EBUSUS.....	169	ARQUEOLOGIA I PÚBLIC A MALLORCA, UNA TRISTA HISTÒRIA. REFLEXIONS A PARTIR D'UNA INTERVENCIÓ A SON CORRÓ.....	241
Benjamí Costa, Carmen Alfaro		David Javaloyas, Magdalena Sastre, Llorenç Oliver, Emmanuelle Gloaguen	
LA EXPOSICIÓN MONOGRÁFICA “MANURQA”. PROYECTO DIDÁCTICO DE BOSTON UNIVERSITY SOBRE LA EXCAVACIÓN DE UNA ESTRUCTURA ANDALUSÍ EN TORRE D'EN GÁLMÉS.....	179	ESTRATEGIAS Y ACCIONES EN EL DESARROLLO DEL PARQUE ARQUEOLÓGICO DEL PUIG DE SA MORISCA (CALVIÀ).....	249
Amalia Pérez-Juez Gil		Calvo, Manel; Albero, Daniel; Calderón, Maria; Gloaguen, Emmanuelle	
SEGUIMENT ARQUEOLÒGIC EN EL CENTRE DE MANACOR. EVIDÈNCIES DE LA TRAMA URBANA DES D'ÈPOCA ISLÀMICA.....	187	PROSPECCIONES GEOFÍSICAS EN “ELS CLOSOS DE CAN GAIÀ” (FELANITX, MALLORCA).....	255
Antonio Micol Argudo, Magdalena Salas Burguera		Christoph Rinne, Bartomeu Salvà	
PROJECTE JAUME IV – CAMPANYA 2008.....	193	L'ÚS DEL GEORADAR EN LA GESTIÓ DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC. L'EXEMPLE DEL PROJECTE DE RECUPERACIÓ I PEATONALITZACIÓ DEL FRONT COSTANER ENTRE CALA MORLANDA I S'ILLOT –MANACOR.....	261
Helena Inglada, Maria Llinàs		Antonio Ruiz, Helena Inglada	
RESULTADOS DEL CONTROL ARQUEOLÓGICO EN EL BALUARD DEL PRÍNCIP DE LA MURALLA RENACENTISTA DE PALMA DE MALLORCA.....	199	ELS CLOSOS DE CAN GAIÀ: UN JACIMENT PREHISTÒRIC VIST PER LA PREMSA ACTUAL.....	269
Antonia Martínez, Mateu Riera Rullan, Damià Ramis, Maria José Rivas		Almudena Briones Campos	
LA PRESÓ DE LA CASA CONSISTORIAL DE FELANITX: DE L'ARQUEOLOGIA DE SALVAMENT A LA POSADA EN VALOR DEL PATRIMONI HISTÒRIC.....	211	CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE CLOSQUES D'ESTRUÇ DECORADES A EIVISSA.....	277
Llorenç Oliver, Jaume Deyà, Magdalena Sastre		Laia Fernández Berengue, Helena Jiménez Barrero, Mónica Roselló Bouso, Teresa Rullán Garau	
ARQUEOLOGIA VERTICAL I EVOLUCIÓ ARQUITECTÒNICA DE LA TORRE DEL PALAU DE MANACOR.....	217	NOVES APORTACIONS A LA RESTAURACIÓ DEL VIDRE DEL MUSEU ARQUEOLÒGIC D'EIVISSA.....	283
Magdalena Salas Burguera i Joan Pascual Femenias		Laia Fernández Berengue, Helena Jiménez Barrero, Mónica Roselló Bouso, Teresa Rullán Garau	

INTRODUCCIÓ

La recerca documental duta a terme per Josep Mas, Josep Estelrich i Isabel Goig, amb la inestimable col·laboració de Jaume Riera i don Antoni Mut, ha estat la base i l'argument per plantejar la intervenció arqueològica que ara presentem.

El projecte d'investigació s'inicia en el moment de la localització, als arxius Nacionals de París, d'una còpia testamentària signada per l'Infant Jaume IV de Mallorca, realitzada a la ciutat de Carcassona. El testament de Jaume IV, du data de 16 de febrer de 1375. Fou redactat i rubricat a Sòria i indica com el lloc d'inhumació de l'Infant el Convent de fraïmenors franciscans:

“Sepa todo el mundo, presentes y futuros, que en el año de la Encarnación del Señor mil trescientos setenta y cuatro, día dieciséis del mes de febrero, reinando el Serenísimo Príncipe señor Enrique, por la gracia de Dios, ilustre Rey de Castilla y León, en la villa de Soria, ducado de Molina y diócesis de Osma, yo, el infrascrito Martín Ferran, por autoridad real notario público perpetuo de dicha villa [...]”

Y por esto, en presencia y audiencia de mí, notario, y de los testigos infrascritos ordenó e hizo y quiso que fuera su testamento y última voluntad, revocando, cesando, irritando y anulando primeramente los que en tiempo pasado hubiera podido hacer, por escrito o sin escribir, en cuanto deroguen o aporten prejuicio a esta presente y pública escritura o postrema voluntad, el cual presente testamento denominó, rogó, quiso y decretó que fuera denominado y considerado testamento, y si de alguna manera, por derecho de testamento se infringiera o no procediera, quiere que valga y tenga fuerza de testamento por derecho de codicilio y última voluntad, o de cualquiera y mejor manera que pueda valer y ser denominado, de esta forma: Primeramente, si acontecía su muerte, determinó y quiso que su cuerpo fuese sepultado e inhumado en la Iglesia de San Francisco, del lugar y convento de los frai-

les menores de dicha villa, a los frailes del cual convento y de dicha orden encomendó humildemente y devotamente su alma, porque pidiesen a Dios por su salvación, y que sus exequias y otras solemnidades funerales se hicieran y cumplieran según disposición y total ordenación de su hermana, heredera testamentaria y ejecutora infrascrita. Ítem, instituyó, requirió, quiso y nombró heredera universal suya sobre todos sus bienes, -es decir, sobre el reino de Mallorca, los condados del Rosselló y de la Cerdanya, añadidos el derecho que tiene en el señorío de Montpellier y otros dominios y señoríos, jurisdicciones, y todos los bienes y derechos universales que hasta aquel día, de derecho y de hecho, le pertenecían, correspondían, y le debían de pertenecer y corresponder, de cualquier manera, por derecho y cualquier razón- la inclita princesa señora Elisabet o Isabel de Mallorca, [...]”

De l'Arxiu de la Corona d'Aragó, un segon document epistolar coincideix en data i lloc pel sepulcre de Jaume IV. Respecte del Convent, un document escrit i rubricat a Soria el 16 de juliol de 1683, parla d'una reforma dins l'espai que indica com a probable lloc d'inhumació la capella de la Concepció. No sabem si es tractaria d'un trasllat dels enterraments o només un reforç de l'espai original.

“[...] por cuanto en dicho convento el dicho señor Marqués como sucesor en su casa y mayorazgos tiene el derecho de patronato de una capilla y enterramientos con la advocación de Nuestra Señora de la Concepción aque está debajo de un arco que tiene encima el Altar Mayor de dicho convento que hasta aquí ha estado en alto ocupando superiormente el distrito y suelo de dicha capilla y habiéndose conocido inconvenientes en mantener el altar mayor en aquella altura y sitio y amenazar ruina el arco y techumbre sobre el que está cargado se ha tratado de bajarle al suelo corriente de la capilla mayor ocupando el suelo de la dicha capilla de la concepción y entierros que en la testera y sitio principal de la dicha

Iglesia y transferido y conferido la forma para el logro del intento, mas decencia y hermosura de la iglesia y conservar del derecho de las partes, han capitulado y capitulan lo siguiente

Que la dicha capilla de la Concepción que es de dicho Señor Marqués, y techumbre de ella se ha de derribar hasta todo lo que está sobrepuesto a las paredes principales de la Iglesia y se ha de bajar el Altar Mayor y retablo al hueco de dicha capilla en la conformidad que conviniere al término y capacidad de ella.

Que desde la entrada de dicha capilla se han de hacer gradas para subir al altar mayor y presbiterio conforme fueren necesarias a la proporción de la obra.

Que el dicho padre guardián y convento y quien le sucediere en la guardia han de levantar el arco que hay en dicha capilla de la Concepción por sepulcro que está al lado del Evangelio en el término que quedara después de derribada dicha capilla a lo alto que conviniere sobre las gradas, y de la misma manera se ha de hacer otro sitio a la parte de la Epístola sobre las gradas y en la proporción conveniente, y estos arcos han de estar metidos dentro de las paredes dejando hueco en ellos bastante para sepulcro y sin que vuelen afuera y se han de poner en ellos las armas que son de piedra sobre los arcos a costa de dicho convento de manera que uno y otro queden descubiertos y patentes sobre las dichas gradas sin poderlos cubrir ni ocultar.

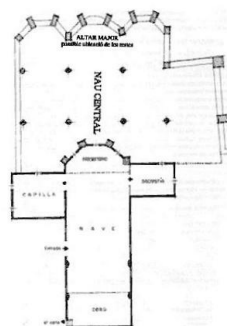
Que en la capacidad que quedaran hechas las gradas para el Altar Mayor en los lados del Evangelio y la Epístola junto al Altar Mayor en el suelo del presbiterio se han de poner las sepulturas que hay en las dichas capillas con sus armas una a cada lado y también se han de poder poner todas las demás que cupieren en todo el distrito del llano y última grada del presbiterio, [...]”

Amb aquestes dades a la mà s'inicien els tràmits per dur endavant l'excavació i comprovar si les restes de Jaume IV es troben encara al Convent de *San Francisco*. El projecte d'investigació el coordina el Dr. Gabriel Ensenyat, a l'empara de la UIB i finançament del Consell de Mallorca. La part arqueològica és responsabilitat de qui us presenta la comunicació. Des del principi es va provar que aquest projecte fos bilateral,

amb la participació de tècnics i institucions locals. A la primera campanya no va ser possible, però esperem que pugui ser una realitat en futures intervencions. Així i tot cal destacar el suport i col·laboració de la Diputació Provincial, l'Ajuntament de Sòria, de la delegació de la Junta de Castilla - León i del Bisbat. I sobre tot l'ajuda del rector de la parròquia don Rufo Nafria i d'Isabel Goig. També cal esmentar a Climent Picornell, Miquel Gayà i Francisca Jaume per la seva implicació en el projecte i als nostres auxiliars en la excavació en Patxi i n'Omar.

LOCALITZACIÓ

El Convent de *San Francisco*, que es troba dins el centre urbà de Sòria, ha patit força modificacions des de la seva construcció. En aquest moment la part que ens interessa, la zona de la capella de la *Concepción*, es troba fora de l'àmbit eclesiàstic, és propietat de la *Diputación Provincial* i constitueix un solar urbà sense funcionalitat.

1. Planta de l'espai actual de l'església de *San Francisco*, i de l'espai que ocupava anteriorment.

L'estat d'abandonament de l'espai ens obligà, en primer lloc, a dur a terme una neteja general, que fou realitzada per la brigada municipal. Just després es procedí a una prospecció de la capella mitjançant georadar per mirar de localitzar amb més precisió l'espai soterrat que havia de correspondre's amb la cripta.

2. Espai on es va realitzar la intervenció arqueològica.

3. Realització del georadar.

DESCRIPCIÓ DE LA INTERVENCIÓ

1- GEORADAR

El mes d'abril de 2008, abans d'iniciar la intervenció arqueològica, es sol·licita permís per dur a terme una prospecció amb georadar, que ens havia de proporcionar dades més concretes sobre la ubicació de la cripta que esmenten els documents.

La metodologia fonamental consistí en planificar una malla quadriculada d'1 m de gruix, utilitzant primordialment l'antena de 400 MHz (abast màxim entre 3 i 4 metres de fondària en subsòls d'aquestes característiques dielèctriques) i secundàriament l'antena d'alta definició de 900 MHz (abast màxim entre 1 i 2 metres en subsòls d'aquestes característiques dielèctriques).

Es va optar, a petició de l'equip tècnic, per no conèixer prèviament a la realització d'aquesta prospecció de georadar, les dades històriques o hipòtesi sobre la seva estructura de subsòl que empenen els historiadors i arqueòlegs, amb la finalitat de no influir en el traçat, volum i posicionament espacial de les possibles estructures amb valor que s'han detectat.

L'informe del georadar situava una estructura relacionada amb cavitats d'aire al subsòl a la zona de la capella de la *Concepción*. Sumant aquestes dades a la documentació històrica feia pensar que era possible localitzar la capella subterrània situada sota l'altar.

A partir de les dades aportades per l'informe de georadar es planteja situar la cala d'intervenció a la zona central, pròxima a l'absis, de la capella de la *Concepción*. Concretament es marca la cala a 20 metres des de la paret de tancament al costat esquerra de l'absis.

2- EXCAVACIÓ

Dia 24 de setembre de 2008 s'inicia la intervenció que es perllonga fins dia 30 de setembre. Durant el matí de dia 1 d'octubre es cobreixen les restes localitzades amb geotèxtil sobre el que es diposita terra de la pròpia excavació, sense arribar a rebllir de nou tota la cala.

La metodologia emprada fou basada en el mètode Haris/Carandini d'unitats estratigràfiques. El sistema gràfic de registre d'UE en planta (10 plantes) i secció (2 seccions). Registre fotogràfic - imatge digital . Registre de materials per cada UE. A l'inici de l'excavació la cala tenia una superfície de 3x4

metres, però s'amplià fins a cobrir aproximadament 20 m², ja que la localització de diverses estructures aconsellava l'obertura de nous espais. Així mateix les dimensions de la cala han estat sensiblement inferiors a les projectades (50m²). Les dades del georadar, ens estalviaren obrir més superfície. La potència dels estrats també condicionà la no ampliació de la cala. En cap cas volíem deixar exposats més elements dels estrictament necessaris.

Es varen individualitzar un total de 28 unitats estratigràfiques, incloses les que es corresponen a nivells estructurals, que agrupem en 3 tipus:

NIVELLS DE CIRCULACIÓ

UE23 - UE17 – nivell de circulació en la cota més alta, la més propera a l'altar

UE2 – Nivell de circulació a la part esquerra de l'absis. Cota 10 cm més baixa que la primera.

UE25 – Nivell inferior de pavimentació, entre 40 y 50 cm de desnivell. Relacionat amb la sepultura de llores

UE20 - ¿Possible nivell de circulació?. Si ho és, ha perdut una part substancial dels seus elements constructius.

NEGATIVES

UE3 / UE13 / UE26

ESTRUCTURES CONSTRUCTIVES – no paviments

UE24 – sepultura

UE22 – mur de carreus, capella subterrània?

UE21 – llindar de pedra

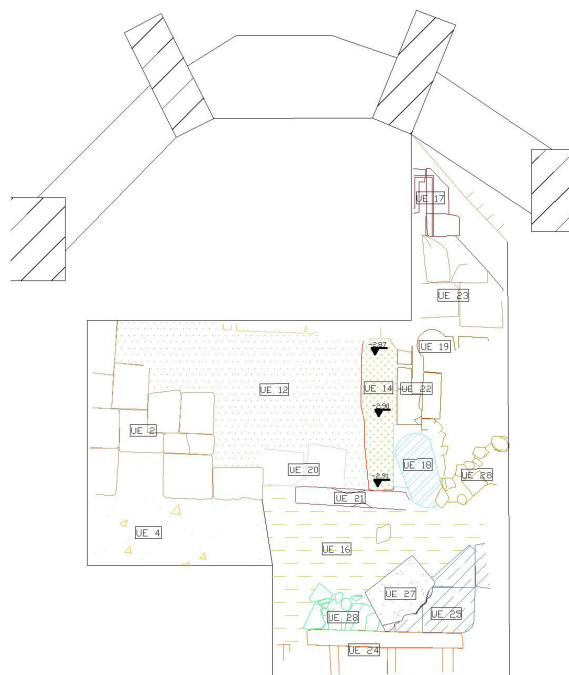
UE18 - pilar de pedra de forma ovalada

UE19 - pilar motllurat

Localitzam tres nivells de circulació distints (en ordre descendent de cota)

1. Zona més propera a l'absis. Nivell de llores i rajola de ceràmica. Damunt les llores apareix una estructura motllurada que podria definir un espai reservat per a la litúrgia.

2. A uns 10 cm per davall aquest nivell, apareix un segon paviment de llores, conservat a la part esquerra de la cala. La diferència de cota podria salvar-se amb un escaló cap a la part més alta, on se situaria l'altar.

IGLESIA DE SAN FRANCISCO Soria	DIRECCION ARQUEOLOGICA: HELENA INGLADA - MARIA LLINAS	
	PLANIMETRIA: Maria Llinàs	Septiembre 2008
	BASE TOPOGRAFICA Rufo Nofre	EJECUCION PLANO 10
ÁREA DE EXCAVACIÓN	0 1m	

4. Darrera planimetria obtinguda a la intervenció arqueològica.

3. Tercer nivell de circulació entre 40 i 50 cm més baix. Zona meridional de la cala. Es compon de tres llores que podrien correspondre a un enterrament. A la mateixa cota, un enllosat de pedra i rajola ceràmica.

Les UE 4-6-7-9 i 10 són nivells d'enderroc, que quasi amb tota probabilitat corresponen al darrer moment del conjunt. No hem documentat elements que puguin relacionar-se amb l'ús d'hospital posterior a la desamortització del convent. A molts punts, de forma irregular i desigual, però generalitzada, apareixen restes de cendres i carbons que taquen els paviments.

S'ha individualitzat una zona (UE8) en la qual aquests restes tenien una potència de 20 cm. A la resta apareixen taques d'uns 3 cm de gruix. Es tracta d'un nivell d'incendi. Els materials daten l'estrat en el segle XVII. És entre aquests nivells de runa que emergeixen les estructures localitzades com si haguessin estat cobertes després d'un enderroc generalitzat. Tot allò sembla col·locat de forma intencionada com a anivellació per a les lloses de pavimentació. A la zona meridional de la cala apareix una possible estructura d'enterrament.

5. Vista general de la intervenció arqueològica.

Criden l'atenció els elements estructurals per les seves dimensions. Una pilastra oval, un pilar motllurat, un llindar més baix que el nivell de circulació i una paret de carreus de marès decorats, però no coincidents.

3- CONCLUSIONS

La primera impressió és que es tracta d'una reutilització de l'espai, sembla com si s'hagués remodelat aprofitant les restes d'una estructura anterior i s'haguessin aprofitat materials constructius i portants preexistents, però sense massa cura a l'hora de la nova execució. Aquesta reestructuració podria respondre a la referència localitzada en la documentació que

parla d'una obra de reforma en la capella subterrània de l'altar, causada per problemes d'estabilitat.

6. Motllura arquitectònica amb el relleu d'un drac, localitzada als nivells d'enderroc.

L'objectiu principal de la intervenció era la localització de la tomba de Jaume IV. La documentació d'aquest conjunt d'estructures confirma la presència d'un espai construït sota l'altar, malgrat que la durada de la intervenció arqueològica no ens permeté esgotar l'estratigrafia. El que vàrem poder confirmar és que no havia desaparegut el registre arqueològic i això ens permet plantejar futures intervencions.

BIBLIOGRAFIA

ARCHIVES NATIONALES DE FRANCE (ANF). Série P. *Chambre de comptes et comptabilité*. P1354(1), peça núm. 814. Transcripció de l'original de Josep Estelrich i Costa, 2003.

ARCHIVO HISTÓRICO PROVINCIAL DE SORIA (A.H.P.S.), *Martín Esparza*, 1683, s.f. N° 1445.

NAFRÍA, R. 1996: *Memoria de la Parroquia de San Francisco de Asís de Soria*, Soria.